producten tot matigen prijs zijn gesteld, zou, mits de daarbij geraamde hoeveelheden ten verkoop beschikbaar komen, het gezegde batig slot, na aftrek van hetgeen daaruit reeds aan 's Rijks middelen voor de dienst 1862 werd toegewezen, nog beschikbaar laten eene som van . . . . . f 18 434 029,41

Aangenomen dat daarvan, naar de gemaakte berekening, in 1863 benoodigd zal zijn voor vergoeding aan de eigenaars van slaven in de West-Indische kolonien . . . f 12 810 000 00

en wegens kosten van immigratie naar Suriname 600 000 00

13 410 000,00

dan zou daarvan tot aanvulling van 's Rijks middelen voor 1863 slechts overblijven . . . . . f 5 024 029,41

Volgens de bijlage A zal tot aanvulling der gewone middelen voor de dienst 1862 vermoedelijk benoodigd zijn:

a. het koloniaal batig slot over 1861, ad . f 8 337 822,51

b. toevoeging uit de beschikbare middelen van de dienst 1860, ad 4 472 678,965

Te zamen . . . . f 12 810 501,475

Voor dienst 1863 eene gelijke verhouding tusschen inkomsten en uitgaven, en mitsdien de noodzakelijkheid eener gelijke aanvulling aannemende, zou daartoe in de eerste plaats in aanmerking komen het gemelde overschot van het koloniaal batig slot over 1862, hierboven gesteld op 5 024 029,41

Er zou dan voor de dienst 1863 nog te voorzien blijven in een tekort van . . . . . f 7 786 472,065

Waartoe men aan overschotten zou voorhanden hebben 13 647 970,355

dus meer . . . . f 5 861 498,29

Bij het nevensgaande ontwerp van wet wordt voorgesteld daarvan voorloopig tot schulddelging te doen aanwenden 3 000 000,00

Men zou dan vermoedelijk, na volledige dekking van het benoodigde voor de emancipatie en van de gewone uitgaven voor de dienst 1863, die voor den aanleg der spoorwegen daaronder begrepen, nog minstens beschikbaar houden . . f 2 861 498,29

Omtrent de diensten van 1864 en latere jaren meent de Regering zich van elke gissing te moeten onthouden. De uitkomsten dier diensten zal grootendeels afhangen van de koloniale baten. Uit hetgeen in het eerste gedeelte dezer memorie nopens de mogelijkheid eener nieuwe geldleening is gezegd, leide men echter niet af, dat het der Regering waarschijnlijk voorkomt dat daartoe zal moeten worden overgegaan, ofschoon zij niet aarzelt te betuigen dat zij geenszins voor zoodanigen maatregel zou terugdeinzen ingeval die tot voltooijing van het groote werk der spoorwegen of voor de zoo gewenschte verbetering der gemeenschap van onze groote handelssteden met de zee mogt blijken noodig te zijn.

De Minister van Finantien,

G. H. Betz.

[XCVIII. 4.]

BIJLAGE **A**.

OPGAVE van het vermoedelijk bedrag der sommen, welke bij den afloop van de dienst 1862 wegens batige sloten in 's Rijks kas voorhanden kunnen zijn.

[XCVIII. 5.]

BIJLAGE **B**.

STAAT, aanwijzende de vermoedelijke opbrengst der gewone Rijks-middelen en inkomsten over het dienstjaar 1861

[XCVIII. 6.]

BIJLAGE **C**.

KOLONIALE BIJDRAGEN aan 's Rijks schatkist over 1861.

[XCIX. 1.]

KONINKLIJKE BOODSCHAP, *ingekomen in de zitting van den 24sten Junij* 1862.

MIJNE HEEREN!

Het wets-ontwerp, dat Wij hiernevens aan U ter overweging voorleggen, strekt tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Breda naar Tilburg.

De toelichtende memorie, die, van bijlagen voorzien, bij dat ontwerp is gevoegd, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren! bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 22sten Junij 1862.

WILLEM.

[XCIX. 2.]

ONTWERP VAN WET *tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Breda naar Tilburg.*

Wij WILLEM III, enz.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de aanleg van den spoorweg van Breda naar Tilburg in het publiek belang noodig is;

Gelet op de wetten van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125) en 18 Augustus 1860 (*Staatsblad* n°. 45),

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Wij verklaren, dat het algemeen nut de onteigening vordert, ten name van den Staat, van de eigendommen, noodig tot den aanleg van den spoorweg van Breda naar Tilburg, door de gemeenten Breda, Teteringen, Ginneken en Bavel, Oosterhout, Gilze en Rijen en Tilburg, uitgaande van den spoorweg van Breda naar Rosendaal bij Breda, en loopende van daar in regte lijn langs Heiveld, en, na eene kromming bij Galgenhoeve, regt door langs de Vijf Eiken en Reijen naar Tilburg, tot in de kom van die gemeente nabij het Donkerstraatje.

Lasten en bevelen, enz.

[XCIX. 3.]

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Art. 3 van de wet van 18 Augustus 1860 (*Staatsblad* n°. 45 bepaalt, dat met den spoorweg van Breda naar Maastricht of naar Meerssen mede worde aangevangen te Breda.

De eerste sectie van deze lijn in de provincie Noordbrabant strekt zich uit tot Tilburg, Tot dit gedeelte bepaalt zich het ontwerp.

Aanvangende aan het eindpunt van den spoorweg van Rosendaal naar Breda, zal de weg, naar het ontwerp, loopen over het glacis en achter het werk Coehoorn van de vestingwerken van Breda, in regte lijn noordelijk en digt langs het punt waar de straatwegen van Oosterhout en van Tilburg zamenkomen, en vervolgens, steeds noordelijk van den laatstgenoemden straatweg, met eene bogt bij Galgenhoeve, regt door tot Tilburg om met eene flaauwe kromming in de zoogenaamde Besterd en Havervelden te eindigen. Deze rigting maakt weinig grond- en kunstwerken noodig en beveelt zich, bij hare regte strekking, ook wat de

matigheid der kosten betreft, aan. Eene ombuiging langs de dorpen Oosterhout en Dongen zou de lijn ongeveer 5000 el langer hebben gemaakt. Ware de kromming niet zoo ver gegaan en waren de dorpen slechts een half uur nader bij de lijn gebragt, dan zouden de kosten van aanleg nog met 2 à 3 ton zijn vermeerderd.

Overeenkomstig het bepaalde met de militaire genie zal te Breda het station gevestigd kunnen worden tusschen de Mark en de lunet Coehoorn, naast den straatweg naar Moerdijk, met toegang uit dien straatweg en uit den weg naar het bestaande station door middel van eene brug over de Mark.

Bij Gilze en Rijen zal eene halte gevestigd worden ten noorden van den spoorweg en ten oosten van de Laagstraat en den Rijenschen dijk, met toegang uit de Laagstraat.

Te Tilbug zal het station eene gunstige plaatsing kunnen erlangen midden in de stad, in de zoogenaamde Besterd en Havervelden, ten zuiden van den spoorweg, tusschen den straatweg naar Veldhoven en Waalwijk en het Donkerstraatje, met toegang uit dien straatweg.

Bij het ter visie leggen der stukken, welke hierbij worden overgelegd, zijn door belanghebbenden tegen de rigting geene bezwaren ingebragt. Evenmin tegen de uitvoering van het werk volgens het gemaakte plan. Alleen zijn enkele werken verlangd in het belang van de gemeenschap der doorsneden landen en wegen, en van de waterlossing. Voor zoover tegen deze werken bezwaar mogt bestaan, zal hieromtrent bij minnelijke schikking of door den regter beslist moeten worden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

THORBECKE.

[XLVI. 12.]

VERSLAG *der Commissie, belast met het onderzoek der overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche Indische Vorsten;* uitgebragt in de zitting van den 25sten Junij 1862.

Bij missive van den Minister van Kolonien van den 10den Januarij 1862 werd aan de Tweede Kamer mededeeling gedaan van eenige contracten en andere stukken, ter voldoening aan art. 44 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie. Deze stukken werden in handen gesteld van de ondergeteekenden, ten einde daarover rapport uit te brengen.

De Minister zegt aan het slot zijner evengenoemde missive: »Ik acht het niet noodig dat deze contracten, overeenkomsten, acten en verklaringen alleen voor de leden van de Kamers der Staten-Generaal worden gedrukt." Deze woorden herinnerdende Commissie, dat het drukken *alleen voor de leden* door den toenmaligen Minister van Kolonien wel noodig was geacht ten opzigte van de contracten, medegedeeld bij missives van den 22sten Februarij 1861 en van den 21sten Januarij 1860; dat ook de Kamer dien ten gevolge, op voorstel van haren Voorzitter, had besloten tot het drukken dier stukken *alleen voor de leden;* dat evenwel de Commissie, in wier handen die stukken waren gesteld, na onderzoek geenerlei reden hadden gevonden voor die geheimhouding, en dat de Kamer op haar voorstel had besloten »den Minister te verzoeken om, bijaldien de Minister alsnog van meening mogt zijn dat er redenen bestaan, waarom de Kamer zou behooren te handhaven haar besluit om de medegedeelde stukken alleen voor de leden te doen drukken, die redenen aan deze Vergadering, des gevorderd in comité-generaal, mede te deelen"; dat tot dusverre op dat verzoek geenerlei antwoord van den Minister is ontvangen.

Bij de verslagen, uitgebragt op de stukken, medegedeeld bij de zoo even genoemde missives van den 22sten Februarij 1861 en van den 21sten Januarij 1860, was mede van den Minister van Kolonien verzocht toelichting van sommige punten, in die verslagen vermeld, voor zoover die punten daarvoor vatbaar zouden worden bevonden. Maar ook die toelichting is tot dusverre noch gegeven, noch geweigerd.

Met betrekking tot de nu medegedeelde stukken is in het algemeen ook thans weder door uwe tegenwoordige Commissie het gebrek gevoeld aan alle toelichting, waarover door hare voorgangsters herhaaldelijk werd geklaagd. Zij deelt geheel in het gevoelen, uitgedrukt in het verslag, behandeld in de zitting van 26 April 1861, dat, »indien de Minister mogt kunnen goedvinden, bij de mededeeling eenige toelichting te voegen, daardoor ongetwijfeld het doel zou worden bevorderd, waarmede de wet de mededeeling heeft voorgeschreven. Men heeft hier bijv. het oog op den toestand van eenig Rijk, waarmede gecontracteerd is vóór het contract, op desselfs toenmalige verhouding tot Nederlandsch Indie, op de naaste aanleiding tot het sluiten der nieuwe overeenkomst, op de verschillen die daardoor ontstaan, in vergelijking met den toestand die tot hiertoe bestond" enz. Bij gebreke van zoodanige toelichting is de Commissie buiten staat om eenig, op goede gronden steunend oordeel over de medegedeelde stukken uit te brengen; zij moet zich bepalen om, bij de vermelding van den hoofdinhoud, te wijzen op de overeenkomst met andere stukken van gelijken aard, en op enkele belangrijke punten van verschil, die het meest hare aandacht trokken.

De stukken, thans onder n°. 1, 6 en 10 der ministeriele missive medegedeeld, bevatten eene reeks van *acten van bevestiging* van Vorsten of hoofden onder de Molukksche eilanden, de Westerafdeeling van Borneo en Timor, waarbij zij bij hunne optreding het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als hunnen opperheer erkennen, in het algemeen de naleving beloven van bestaande contracten en zich *in het bijzonder* tot eenige punten verbinden, bijna in elke acte geheel eensluidend, en ook overeenkomende met vroeger medegedeelde stukken van gelijken aard.

N°. 2 bevat eene suppletoire overeenkomst met den radjah en de rijksgrooten van Kaijdipang, ter vervanging van art. 3 der overeenkomst van 21 April 1855, behelzende in hoofdzaak de bekende stipulatien omtrent mijn-ontginning en verhuur van gronden.

Het merkwaardigste onder de medegedeelde stukken is dat, hetwelk voorkomt onder n°. 3 en de overeenkomst bevat, gesloten met den Sultan van Tidore (Molukksche eilanden) op den 25sten September 1860. Een tal van de daarin voorkomende bepalingen zijn eensluidend of komen althans in de hoofdzaak overeen met andere contracten, zoowel nu als vroeger aan de Kamer medegedeeld. Er is echter een zeer aanmerkelijk verschil; en hetgeen door de Commissie in het algemeen in den aanvang van dit verslag is opgemerkt betrekkelijk het gemis aan toelichting, is wel in de eerste plaats op dit contract van toepassing. Het bedoelde verschil bestaat hierin, dat in het contract met den Sultan van Tidore *niet* voorkomt de bepaling, dat, zoolang de Sultan de overeenkomst getrouw nakomt, het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich niet onmiddellijk met het inwendig bestuur zal inlaten. Integendeel, onderscheidene bepalingen in dit contract geven aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitdrukkelijk de bevoegdheid tot dadelijke inmenging. Het zij hier genoeg te wijzen op de volgende bepalingen:

dat de Sultan en de Rijksgrooten erkennen het onbetwistbaar regt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, om, zoodra het zulks goedvindt, zelf het bestuur over het geheele Rijk of over een gedeelte daarvan in handen te nemen, alsmede om over het geheele of een gedeelte van Zijner Hoogheids Rijk ambtenaren te plaatsen (art. 9);

dat de Sultan erkent het regt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, om alle rijksgrooten en andere ambtenaren en officieren, geene uitgezonderd, in het Rijk van Tidore te benoemen en te ontslaan, en zich verbindt geene benoeming of ontslag te doen zonder voorafgaande goedkeuring van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement (art. 16);

dat de handhaving der politie, *onder de leiding van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement*, blijft opdragen aan den Sultan (art. 17).

N°. 4 behelst de regeling der grenzen tusschen het in leen afgestane gebied van Boni en het gouvernementsgebied, ter voldoening aan de overeenkomst, op 13 Februarij 1860 tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den leenvorst en hadat van Boni gesloten.

Bij de overeenkomst onder n°. 5 medegedeeld, en gesloten tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Vorst en hadat van Goa, worden zekere streken lands, die sedert het Bongaijasch contract van 1667 bij afwisseling het gezag van Goa en Boni hadden erkend, maar die door het laatste met Boni gesloten contract aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ter besturing waren afgestaan, bij het Rijk van Goa gevoegd, »nademaal", wordt in den aanhef van dit stuk gezegd, »het niet in de bedoeling van het Gouvernement van Nederlandsch Indie ligt, om onder deszelfs bestuur te nemen landen, waarop de getrouwe bondgenoot,